

SANCTI

PATRIS E-

PIPHANII EPI-

SCOPI CYPRI AD DIO-

dorum Tyri episcopum, De XII.

Gemmis, quæ erant in veste Aaronis,

Liber Græcus, & è regione Latinus,

Iola Hierotarantino interprete:

cum Corollario Conra-

di Gesneri.

TIGVRI M. D. LXV.

CLARISSIMO

VIRO D. ADOLPHO OC-

CONI F. INCLYTAE REIPVB.

Augustanæ medico doctissimo, Conradus

Gesnerus medicus Tiguri-

nus S. D.

MITTO ad te, vir doctissime, Epi-
phanij de XII. gemmis libellũ Græ-
cum & Latinum, ab amico itidem meo, opti-
mo & pererudito viro conuersum. Audio
quidem Lutetiæ Parisiorum etiam euulgatũ
esse: sed ego hæcenus nec Græcum neque La-
tinum typis editũ videre potui. Quamobrem
cæteris qui hoc codice conuincti sunt, amico-
rum & meis, de metallis ac lapidibus libellis,
hunc etiam adiungere volui: quem Epiphaniij
veteris, sanctissimi ac doctissimi illius episco-
pi Cypri, genuinũ esse factũ non dubito, etsi in-
ter reliquas eius Græcè Latineq; Basileæ edit-
tas lucubrationes non habeatur. Fuit enim
vir ille, non pius solum & eruditus in literis
sacris episcopus: sed rerum etiam naturalium
sciētissimus: quod reliqui ab eo libri declarāt,
in quibus sæpe similitudines à naturalibus re-

EPISTOLA

bus, animantibus præsertim, ad sacras egregie & eleganter sanè, trahit atque accommodat. Et ego alium etiam eiusdem authoris, nõ editum hæctenus, Physiologi titulo librũ manuscriptum habeo: in quo ex professo ductas ab animalium numero XXXIX. naturis si militudines explicat: quæ alio tempore, si diuina fauerint, edam. Tu in presentia, amicorum optime & candidissime, exiguum hoc munusculum boni consules: quod propter multa maximaq; beneficia in me tua, quibus subinde & oblectare me, & lucubrationum mearum labores promouere pergis, qualescunque gratitudinis specimen, aut potius pignus ac publicum obligationis meæ χεῖρόγραφον tibi offero: & rogo si quid in Græco exemplari, cui emendationes quasdam ex cõiectura duntaxat mea marginibus adieci, mutandum iudicaueris, pro tuæ in Græcarum literarum cognitionis rerumq; naturalium omnium excellentia, de eo liberè candideq; vt soles, me commonefacias. Videor quidem mihi sententiam saltem authoris, si non verba, ubiq; ferè consecutus, vno loco excepto: qui est capite duodecimo

EPISTOLA

decimo de onyche gemma : quam ait aliquos
 putare δὲ ὄδ' αὐτὸς ἀτοῦντ'σ ωεπ' ἴχθ'αε. ubi ἀ-
 τοῦντ'σ vox corrupta videtur: quomodo autē
 emēdari debeat, ne diuinare quidem possum.
 Habui autem vnicum solum exemplar ma-
 nuscriptum, quod ante annos aliquot vir ge-
 nere nobilis & eruditione præstans Gaspa-
 rus à Nydbruck I. C. Ferdinandi Romanorū
 & Maximiliani Bohemiæ regum à consilijs,
 immatura morte nobis ereptus, ad me misit.
 Peto præterea vt per occasionem in Photy pa-
 rriarchæ Catalogo authorum quos legit (quē
 Augustæ apud vos in generosi viri D. Io. Ia-
 cobi Fuogeri Meccœnatis mei benemeriti nobi-
 lissima Bibliotheca Græcè manuscriptum vi-
 di) locum, si modò est aliquis, de Epiphanio
 eiusq; scriptis inquiras: vt an præsens hic li-
 ber, & aliter physiologus inscriptus, ab ipso
 quoque ad hunc authorem referantur, certio-
 res reddamur. In Corollario addendo proli-
 xior ac diligentior fuisset, si per alias occupa-
 tiones licuisset. Delector enim non parum in-
 dagandis Hebraicis rerum naturalium pro-
 prijs nomenclaturis: vt aliquid hac saltem in

EPISTOLA

parte lucis, quoniam in melioribus non possum, sacris etiam literis adferam: idque ut in nostris Animalium libris declaravi, ita in Stirpium quoque historia non minus diligenter, Deo iuvante, faciam. Vale vir ornatissime: & meo nomine venerando doctissimoq; seni parenti tuo, tibi cognomini (cuius tu ἐκ τρυφίας ἰατρὸς, filius es: avus autem Maximiliani Cesaris primum medicus fuit, deinde illustris Reipub. Augustanæ) plurimam officiosamq; salutem dicito. Tiguri 1565.

Nonis Iulij, ex tempore, ad
prælum.

His scriptis offertur mihi locus di-
hui Hieronymi lib. 9. Comment.
in Ezechielé, cap. 28. vbi inter alia quæ
de lapidibus preciosis scribit, ita legi-
tur: Horû colores, atq; naturas & effi-
cientias singulorû, non est huius tem-
poris differere, sed proprium volumê
desiderant: ita vt in Ezechiele, & in E-
xodo, & Apocalypsi, & in Esaia, sibi
omnes lapides & lapidû ordines cõ-
parati, magnam & legenti & differen-
ti faciant quæstionem. Super quibus
& vir sanctus *EPIPHANIVS* epi-
scopus, proprium volumen mihi præ-
sens tradidit. Hæc ille: quo locuple-
tius testimonium, hunc librû esse ger-
manum Epiphaniij, non est quod desi-
deremus: præsertim cum idem Hiero-
nymus ad Fabiolam de vestitu sacer-
dotum, de Lyncurio gemma, eadem
planè quæ Epiphanius hoc in li-
bello scribat: vt inde tran-
stulisse eum satis ap-
pareat.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ

ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΕΠΙΦΑΝΙΟΥ

ἰδιόκτου Κύπρου πρὸς Διόδωρον ἐπίσκο-

που τύρου πρὸς τῶν ἱβ. λίθων, τῶν ὄντων

ἐν τῆς σολισμοῖς, πρὸς Ααρών,

βιβλίον.

*Marginibus quaedam ex coniectura
adscriptimus: idq; monemus, ne quis di-
versam lectionem aliorum Codicum exi-
stimet.*

ΤΗΣΑΣ (πρὸς ἐμὸν) πμωτά-

τε (Διόδωρε) πρὸς τῶν ἐν Ἰσραὴλ λο-

γίων ἐπιπρωμίδου τοῦ ἰσραήλιου

πρὸς τὸ σῆθος Ααρών, πρὸς τε-

ταγματῶν τότε ἐμπεπορηθῆσαι λίθων, τὰς

τε ὀνομασίας, τὰς τε χροίας, ἐν οὐκ ἰδέας,

καὶ τὸς τοπούς, καὶ τὰς εἰς θεοσέβειαν φορέ-

σας τῶν αὐτῶν λίθων θεωρίας: καὶ ἐκαστὸν λί-

θον, ὡς ποίας φυλῆς ἐτέτακτο: πόθεν τε

εὐρεται ἡ ποίας πατριδου, †

quid, ἡ τετραχῆ δὲ διαρεῖται τὸ λόγιον, καὶ αὐ-

sententia ἡ τετραγώνου, ἀπιδάμης ἡ μῆκος ἡ ὄρος

pendet. ὁμοίως. Τὸ μὲν πρῶτον σίχον πρῶτον λίθον

Σάφ-

SANCTI PATRIS EPIPHANII EPISCOPI

Cypri ad Diodorum Tyri episcopum de XII.

Gemmis quæ erant in veste Aaronis,

Liber, Iola Hierotarantino

interprete.

Qvod petijsti, vir præstan-
tissime, de Gemmis quas
in Rationali siue Oraculo
dicto Epomidis humera-
lis sacerdotis, supra pectus Aaronis
Dominus iussit † alligari: vt cum eorū † *in fibula*
nomina, colores siue formas locos, & *ri, id est,*
quæ faciunt inde ad pietatem medi- *fibula in-*
tationes, tum etiam ad quam indican *necti.*
dam quælibet Gemma posita fuerit,
quoq; in loco & in qua patria inue-
niatur, id paucis tibi exponam: Hoc
quidem ita se habet.

Quadrifariam diuiditur Rationa-
le. Et ipsum quadratum † palmi longi † *didratis*
tudinem a latitudinem habet. Pri-
mi quidem ordinis prima Gemma,

ΕΡΙΡΗΑΝΙΥΣ

Σαφρόλιον, ἔτα ρπάζιον, ἔτα σμάραγδος. Τοῦ δὲ δούτορου σίχου πρῶτον λίθος ἀνθραξ, ἔτα σάπφειρος, ἔτα ἰάσπις. Τοῦ τρίτου σίχου πρῶτον λίθος, λιγύειον: ἔτα ἀχάτης, ἔτα ἀμέθυσος. Τοῦ τεταρτου σίχου πρῶτον, χρυσόλιθος: ἔτα βηρύλλιον, ἔτα ὀνύχιον. Καὶ οὗτοι μάλιστα οἱ ἰβ. οἱ γὰρ τῆ ἐπωμίδι τοῦ ἰσρέως ἀκηρημέναι, ὡρ καὶ διαφοραὶ, καὶ οἱ τόποι ὄντι.

A.

πρῶτον λίθος σάραδιος ὁ βαβυλωνίος, οὗτω καλούμενος. ἔστι δὲ πυρωπὸς ὅθεν εἶσαι καὶ ἀμαθαιδής, σαρδίω ὅθεν ἰχθυὶ τεταειχουμένω ἔοικώς. διὸ καὶ σάραδιος λέγεται, ἀπὸ τοῦ εἶδους λαβῶν τὸ ἐπώνυμον. γὰρ βαβυλωνίος δὲ τῆ πρὸς Αἰουρίαν γίνεται. ἔστι δὲ διαυγὴς ὁ λίθος. διωάμεως δὲ ὄζει θοραπιστικῆς, ὃ λέχεται ὅτι οἱ ἰατροὶ πῶς οἰδέματα, καὶ ἄλλας πληγὰς ἐκὸ σιδήρου γιγνομένας. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος, σαρδόνυξ, ὃς καλεῖται μολοχῆς. μαλακίηνος δὲ ὄζει σεατωμάτων. ἢ δὲ αὐτὴ ἰδίως τυχαίᾳ, ἔστω
 χλω-

DE XII. GEMMIS.

Sardius, tum Topazius, dein Smaragdus. Secundus ordo primā gemmā habet Carbunculum, secundā Sapphirum, tertiā Iaspidem. In tertio ordine sunt, prima† Ligurius, secunda Acha-† *Lyncu-*
tes, tertia Amethystus. In quarto, pri-*rium.*
ma Chrysolithus, secūda Beryllus, ter-
tia† Onychiū. Et istæ quidē sunt XII. † *Onyx.*
Gemmæ, quæ in Humerali (Epomide) sacerdotis sunt annexæ, quarū tū
discrimina tum loci sunt isti.

I.

Prima gemma, Sardius Babylonius dicta. Est verò forma ignea, & q̄ sanguinis colorē referat† Sardo pisci sale cō-† *Sarda.*
dito & inueterato similis: qua de causa etiā Sardius dicit̄, à forma (colore) nomine desumpto. Nascit̄ in Babylone Assyriorū. Pellucida est: & vim habet medendi ad tumores ac vulnera ferro inflicta. Est & alia quæ Sardonyx vocat̄, &† Molochites, vim emol-† *μολοχίτης*
liendi steatomata habens. Eiusdē hæc coloris est cum superiore, subuiri-

ΕΡΙΦΗΛΙΝΙΣ

χλωρίζωμ. ἐμβριθείσατθ δὲ μάλλον πα-
 ρά τῷ ἀρχίῳ τοῖ ἔαρθ, ὅτε ἢ ἀρχὴ τῶν πα-
 θῶμ.

Β.

λίθθ τοπάζιον, ἐρυθρὸς τῷ εἶδει ὑπὲρ
 † εὐρηται τὸν ἀνθρακα. † γίνετα ἢ γν τοπάζι πώλει θλι-
 νδίας, ὑπὸ τῶν ἐκείσε ποτὲ λίθους λατο-
 μούντων, γν καρδία ἐτόρου λίθου: ὁρ οἱ λατο-
 μήσαντες δεασάμενοι φαιδρόμ, καὶ ὑποδεί-
 † Forté ὡς ξαντὸν † ἀλαβασρόμ ποισμ, ἀπέδοντ ὀλίγου
 ἀλάβα- τιμήματθ. Οὐβάιοι δὲ πρὸς ἰσχυρὰ πῆ-
 σρον: νεί, κατ' ἐκείνον ἰσχυρόμ βασιλίσσῃ. ἢ δὲ λαβοῦ-
 Οὐβάιαισ σα, γν ἔσθ' αὐτῆ δισαδύματι μέσομ τοῦ μετώπα
 ποισίμ. ποδιέβερ. ἔχει δὲ ὁ λίθθ δοκιμῶν τοιαύδε.
 τειθόμενθ γν ἰατρικῆ ἀκρόμ, οὐκ ἐρυθρόμ
 ἀκρδίδωσι ἢ τῆ χρωμα τὸν χυλόμ, ἀλλὰ γα-
 λακτώδη, ἐμπίπλησι δὲ κρέατιρας ὅσους αὐ-
 θέλη ὁ ἀκρτεῖβωμ, καὶ τοῦ πρὸ τῶρου σαθμοῦ
 οὐκ ἐλαπτοῦται οὐδ' ὅλως. χροσιμδύει δὲ
 καὶ ὁ δὲ αὐτῶ οὔτθ χυλὸς πρὸς πᾶνθ ὑφ-
 θαλμῶμ. καὶ πινόμενθ δὲ ἀντιπαθεῖ πρὸς
 ὑδρωπας, καὶ τοῖς ἀκρ σαφυλῆς θαλασσίας
 μαραινομελίοις.

λίθθ

dis. Grauiſſima autem eſt ſubinitiũ
 veris, cum huiusmodi malæ affectio-
 nes incipiunt.

II.

Topazius gemma colore rubet ma-
 gis q̄ Carbunculus. Nascitur in To-
 paza vrbe Indiæ, inuenta quondam il-
 lic à lapididis in corde alterius lapi-
 dis: quã cum ſplendidam vidiffent, &
 Thebanis quibusdã ostendiffent, par-
 uo precio vendidẽre. Thebani verò,
 tum temporis regnũ administranti
 Reginae attulerunt. Illa verò diadema-
 ti ſuo impoſuit in medio frontis. Ha-
 bet tale experimentum hæc gemma.
 Attrita medica cote reddit ſuccum
 non pro ſuo colore rubrum, ſed la-
 cteum. Implet autem ſucco illius at-
 tritæ quot crateres voluerit is qui af-
 fricat, idq̄ abſq̄ prioris ponderis vlla
 planè imminutione. Vtilis eſt ſuccus
 hic ad morbos oculorũ. Epotus ad-
 uerſatur hydropi, & medet tabeſcen-
 tibus ab vva marina ſumpta.

ΕΡΙΦΑΝΙΝΟΣ

Γ.

λίθῳ σμαράγδῳ. οὗτῳ καλεῖται ὁ
 πρέσβυς. ἐστὶ δὲ καὶ χλωρὸς ὅθι εἶδει, καὶ
 διαφόροις γινώσκουσιν αὐτοῖς. τινὲς μὲν γὰρ αὐτῶν
 Νερωϊανούς καλοῦσιν. ἄλλοι δὲ Δομετιανῶν
 † μικρός. καὶ ὁ μὲν Νερωϊανούς † πικρός ἐστὶ ὅθι
 εἶδει, σφόδρα χλωρίζω, δειδῆς καὶ σιλ-
 βωρ. καλεῖσθαι δὲ Νερωϊανὸν λέγουσιν, εἴ-
 που Δομετιανὸν, ἵνα τοιαύτῳ ἀπείαν: ὅτι φα-
 σὶν ἔλασον Νερώνα εἴτε Δομετιανὸν γινώσκου-
 σι βαλεῖν ἱκανοῖς, καὶ ἐκ τοῦ ἰοῦ ὅθι χροῖα
 χλωραίνεσθαι τὸ ἔλασον. καὶ ἐκ τούτου τῶν
 πέτρων ποτιζομένων πόμαστοτόρως ἔξανθῆναι
 τῆ χροῖα. ἄλλοι δὲ φασὶ Νερώνα τινὰ τεχ-
 νίτῳ τῶν παλαιῶν πινυροποιῶν, εἴπου λι-
 θουργίῳ ἐφθρεῖν τὸ ἀναγκαϊότατον τῆ σμα-
 ράγδου, καὶ ἐκ τούτου Νερωϊανὸν καλεῖ-
 σθαι: οἱ δὲ Δομετιανὸν. Ἀλλὰ καὶ ἄλλοι εἴ-
 σι σμαράγδοι. ὁ μὲν πρῶτος γινώσκῃ Ἰουδαίᾳ,
 πάλιν ἑσικῶς ὅθι Νερωϊανῶν. ὁ δὲ ἕτερος
 γινώσκῃ Αἰθιοπία, ὅθι καὶ γινώσκῃ Φεισάνα πο-
 ταμῶν λέγεται γεγενῆσθαι. Φεισῶν δὲ ἐστὶ
 ὁ πρῶτος Ἰνδῶν καλούμενος, πρῶτος
 τῶν Βαρβάρων δὲ Γάγγης. λέγουσι δὲ ὅτι τῶν
 ἀνθρώπων

III.

Smaragdus gēma. Vocat̄ hęc etiam Prasin°. Estq; viridi colore, & differūt tamē aliquantū inter se. Quidā enim illos vocat̄ Neronianos, alij Domitianos. Et Neronianus quidē parua est est forma, valde viridis, pellucidus, & splendēs. Appellatū verò Neronianū siue Domitianū huiusmodi de causa ferūt. Neronē aiūt siue Domitianū oleū in multa vasa infudisse: & interuallo tēporis, oleū viridē colorē contraxisse, hocq; oleo petrā copiosius rigatā floridioris coloris euasisse. Alij dicunt Neronē quendā antiquū artificē, gemmarū scalptorē, Smaragdi præcipuū vsum inuenisse, & gemmā istā ab illo Neronianā dictā: alij verò Domitianā appellari malūt. Sunt aut̄ & alij Smaragdi: & primus qdē nascit̄ in Iudæa, Neroniano valde similis: alter verò in Aethiopia, quē etiā in Phisone fluuio nasci dicunt. Phison aut̄ apud Græcos Indus, apud Barbaros Gāges

ΕΡΙΦΑΝΙΟΥΣ

ἀνθρακὰ γὰρ αὐτῶν γίνεσθαι. ἐπεὶ γὰρ φησὶν ὁ
 ἀνθραξ, καὶ ὁ λίθος ὁπράσινθαι, ἢ δὲ διώα-
 μίς φασὶ τοῦ λίθου, δηλαδὴ τοῦ σμαρά-
 γδου, πρὸς τὸ γινώσκουσι πρὸς ὄψιν. λέ-
 γεται δὲ ὁ πρὸς τὸ μυθοποιεῖσθαι πρὸς ὄψιν.
 ὡς εἶναι.

Δ.

† φοινικῶν λίθος ἀνθραξ. οὗτος εἶδος † ξυφοίνικος
 καὶ forte, καὶ ἔχει. γίνεσθαι δὲ γὰρ Καρχηδόνι ἐν λιβύ-
 νει ὄξυ- ης, ἢ πρὸς Αφρικὴν καλεῖται. ἔτι οἱ δὲ φασὶ
 φοινικῶν τὸν λίθον πύργου οὕτως εὐρίσκεισθαι, οὐκ γὰρ
 ἡμέρας καθ' ἡμέραν ἀλλὰ κατὰ τὴν νύκτα
 πύργου δίκην λαμπάδου, ἢ ἀνθρακῶν
 ἀπινθηρίζοντες, καὶ ὡς μακροῦ χρόνου φαίνον-
 ται. καὶ πύργου ὑψηλῶς κεντῶν, οἱ ὅσοι
 ἀνερδυνῶντες, ῥαδίως εὐρίσκουσι αὐτῶν.
 Βασαζόμενον δὲ ἀδωκίαν θάλαττον, ὁποί-
 οῖς γὰρ αὐτῶν ἰματίοις κατακρυβῆ, ἢ αὐτῶν
 γαῖα αὐτῶν ἔξωθεν ἐν πρὸς ὄψιν φαίνονται.
 ὅθεν ὁ ἀνθραξ λέκεται. Ὀλίγον δὲ ὁ καρχη-
 νῶν λίθος αὐτῶν εἶκει. Καλοῦσι δὲ τὸν κα-
 † καρχη- ραίνιον, οἶνωπῶν. ἐπὶ δὲ ὁ † καρχηδόνι
 δόνι. καλούμενος λίθος πρὸς ἀπλήσι πύργου, ὅ-
 τι ἐκ τῶν αὐτῶν τόπων εὐρίσκειται.

λίθος

Vocat. Aiunt etiã Carbunculũ in hoc fluuio gigni. Illic enim, inquit Moses, Carbūculus & gēma Prasinus. Ferunt aut Smaragdũ speculi instar imagines reddere. Tradūt etiã fabulatores uim eũ habere ad prædicēdas res futuras.

III.

Carbūculus gēma, puniceo colore ardet. Nascit̃ in Carthagine Libyæ, q̃ dicitur Africa. Sunt q̃ ita inueniri hãc gemmã dicant: Interdiu quidẽ nõ videri, sed noctu instar lampadis & carbonis scintillãtis eminus ac p̃cul apparere. Hinc agnitã q̃ eam quærūt, facillè inueniūt. Gestata quibuscũq; vestibus tegatur, latēre nõ potest. Splendor enim eius extra vestes apparet: vnde etiã Carbūculus appellat. Carbunculo nõ nihil, parũ quidẽ, similis est gemma Ceraunius, quẽ aliqui οἶνον πορ̃ à vini nigricantis colore cognominant. Est etiam gemma dicta Carchedonius non ablimilis huic, quoniam & ibidem loci reperitur.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΥΣ

Ε.

† πορφύ-
 gas puto
 pro inter-
 pretatio-
 ne in mar-
 gine scri-
 ptū fuisse

λίθου σαπφείρου πορφυρίζου, ὡς βλάτ-
 της † πορφύρας ἢ μελαίνης τοῦ εἶδου. πολ-
 λὰ δὲ γῆν ῥύτον ὑπάρχει χρυσιμ. ὅτι γὰρ ὁ
 βασιλικός, χρυσοσιγής. οὐ παύου δὲ αὐτοῦ
 θαυμαζόμενον ὡς ὁ δόλου πορφυρίζου.
 καὶ οὗτο δὲ λέγεται ἐν γῆν πῆ Ἰνδία καὶ
 Αἰθιοπία. διὸ τὸ τέμενον πῆ ἀ Ἰνδοῖς φα-
 σιμ ἐν ῥύ Διονύσου τ ξε. ἀναβαθμούς ἐ-
 χον ἔκ σαπφείρου λίθου, εἰ α ῥίς πολλοῖς
 ὑπάρχει ἀ πύου. ἐστὶ δὲ θαυμαστός ὁ λίθος
 α οὐσιότατο, α χαλκίτατο. διὸ α γῆ
 † ταῦς † ῥίς χλιδοῦσι α ὀρμίσκοις καταπθίασε
 ῥύου, μάλιστα οἱ βασιλεῖς. Αλεξίπουν δὲ
 ὅτι. τειρόμενον γὰρ α ψυφάκων καὶ φυ-
 μάτων γινόμενες πληγὰς σὺν γάλακτι ἰά-
 ται, χιόμενον ῥίς ἡλκωμένοις. γέγραπται
 δὲ α γῆν ῥε νόμον, τὸν ῥε μωύσει ὀφθῆ-
 σαν ὀπασίαν γῆν ῥε ὄρει, α δοθεῖσαν νομο-
 θεσίαν, ὑπὸ λίθου σαπφείρου πεφουκῆ α ἰε-
 γεται.

.5.

λίθου ἰάκωσι. οὗτός ὅτι ῥε εἶδη σμαρα-
 γδι-

V.

Sapphirus gēma purpurascit vt species Blattæ, id est, Purpuræ nigræ. Multa sunt eius genera. Est enim Regius, aureis punctis varius. Nō est verò hic in tāta admiratione, quāta ille q̄ prorsus purpurascit. Et hic dicitur esse cū in India tum etiā in Aethiopia. Quocirca aiunt apud Indos templū extructum Baccho extare, quod gradus ex Sapphiro trecentos sexaginta quinque habeat, quibus multi fidē nō adhibeant. Est verò gemma admirabilis, pulcherrima, gratissima: propterea etiā in armillis & monilibus reponi cōsuevit, id q̄ potissimū à regibus. Locū etiam inter remedia habet. Attrita em̄ & lacti pmixta plagis q̄ fiūt ex pustulis albis & tuberculis medet, si illis illinat. Scriptū est & in lege, visionem q̄ Moysi apparuit in monte, & legem datam, in gemma Sapphiro fuisse expressam.

VI.

Iaspis gemma. hæc Smaragdū for-

ΕΡΙΦΗΛΙΝΙΣ

γδίζωρ. πρὸ δὲ τὰ χεῖλη τῷ ὀφθαλμῷ.

Ἡ Ἀμαθῶν τῷ ποταμοῦ εὐρίσκεται, ἢ πρὸ Ἰμα-
 τατῶν γ' ἑσθίας, οὐ γὰρ γ' ἐστὶν Κύπρῳ, ἀλλ' ἐστὶ γῆ
 Κύπρῳ. πολὺ καλούμενον Ἀμαθούσιον. τὸ εἶδος δὲ
 τριὸν δὲ εἶναι τῷ λίθου: ἢ τῶν σμάραγδων
 εἶναι χλωρίζουσα, ἀλλὰ ἀμβλυτόρα ἢ ἀμα-
 ροτόρα. καὶ γ' ἴσθην χλωρὸν ἔχει τὸ σῶμα,

τ' ἔχει. εἰκοῖα ἰσθίου, τ' ἔχοντι φλέβας τετρα-
 τ' ἢ ταύ- σίχους. τ' ὡς δὲ ἄλλο ἠκούσαμεν εἶναι φαν-
 τῶν ἀκτ' ασίας ὡς οἱ μυθολόγοι λέγουσιν. ἄλλη δὲ
 εἶναι φαντασία εἶναι γλαυκτόρα θαλάσσης, βαθυτόρα ἢ
 σμάτων, ἀνθεῖ ἢ τῆ βαφῆ. ἄλλη δὲ γ' εἶναι τῆς αἰκλα-
 οἱ μυθ. οἱς, γ' ἢ ἔρει εἶναι ἰσθίου γ' τῆ φρυγίας, τ' ὡς
 τ' πορφύ- μοιάζουσα τῆ ἀπὸ τῷ αἵματι κόχλου, δι-
 ρας τ' ἀπὸ αὐγεστέρα μάλλον, ὡς ὀφθαλμῷ ὁμοιάζουσα, ἢ
 τῶ αἵμα. ἀμειβύτου τ' ξανθοτόρα. οὐ γὰρ εἶναι μᾶλλον χροι-
 τ' βαθυτέρας, οὐ δὲ εἶναι αὐτῆς δυνάμεως. ἀλλ' ἢ μὲν
 εἶναι χαυνοτόρα, καὶ λευκοτόρα, οὐτε ποικί-
 σίλθουσα, οὐτε πάλιν ἀπὸ δέουσα. ἄλλη δὲ

κρυστάλλου ὕδατι ὁμοία. λέγεται δὲ εἶναι
 τ' φαντασία πρὸ τῶν μυθοποιῶν ἀκτ' εἶναι τ' φαντασιῶν.
 μάτων. εὐρέθη δὲ πρὸ Ἰβηρσι, ἢ ποιμέσιμ γρηκα-
 νῶν τῆς ἢ τῶν κατωτέρω γῆ. ἄλλη δὲ ἰα-
 σίς, οὐ ποικίλ λαμπουσα χλωρὰ, ἢ τις ἔχει

γραμ-

ma (colore) refert. Inuenitur ad ripas Thermodontis fluuij, & circa Amathuntē oppidū Cypri. Huius verò lapidis Amathusij dicti multa sunt genera. Qd̄ ad colorē, viret vt Smaragdus: sed est obtusior & hebetior. intus corpus habet viride, similis ærugini, habetq; venas quatuor ordinū. Hæc noxia phāta smata expellit, vt quidā fabulant. Est & alia magis glauca q̄ mare, saturatioꝝ flore & tinctura. Alia reperit̄ in spelūcis montis Idæ in Phrygia, pellucidior purpura q̄ cochleæ marinæ sanguine tingit̄, & vini nigricantis coloris similior, amethysto saturatioꝝ. Nec enim vnus & eiusdē coloris ac facultatis est Iaspis: Sed hæc qd̄ mollior est & albior, quæ neq; valde nitet, neq; rursus splendore destituit: alia verò similis aquæ glaciei. Tradūt fabulatores hac ipsa pelli phāta smata. Inuenit̄ aut̄ apud Iberos & Pastores Hyrcanos q̄ terrā Caspiā accolūt. Est & alius Iaspis, nō valde splendēs, viridis.

ΕΡΙΡΗΛΙΝΙΟΣ

γραμμὰς μέγας. Ἐὰλλ' ἰαασίς ὁ πάλαιος
καλούμενος, ὅμοιος ἢ χιόνι, ἢ ἀφρῶ θαλάσ-
σης. ὧν φασι τοὶ μυθοποιοὶ εἶναι θῆρας εἶς
ἐν ἀγρῶ φοβεῖσθαι, Ἐτὰ φάσματα.

Ζ.

Ἰσχυρὸν
κέρειον.

λίθος † λιγύειον. φύτον δὲ πλὴν εὐρε-
σιμὸν οὐδ' αὖτως ἐγνωμένον. οὔτε πρὸς φυσιολό-
γοις, οὔτε πρὸς ποιητὰς ἀρχαίοις τις ποτὲ φύ-
των μεμερικυμένον. εὐρομένον δὲ λαγού-
ειον ὅτι καλούμενον λίθον, ὅντινός τις τρα-
πὴν ἀλεγκτῶ λαγύειον καλοῦσι. Καὶ τάχα
ἔστι οἶμας τὸ λιγύειον. ἐπειδὴ αἱ θεῖαι γρα-
φαὶ τὰ ὀνόματα ἐτόρως μετεποίησαν: ὡς
ἐν σμάραγδον πράσινον. Ἐὶ πῶς γὰρ τῆ
τῶν λίθων φύτων ὀνομασία, οὐκ ἐμνήθη-
σαν Ἐὶ ἀκίνδου, καὶ τριγὰ πλοῦτος Ἐὶ γὰρ
μου ὄντος λίθου: ὡς εἰς νοῦν ἡμῶν λαβῆν,
μήποτε τὸ λιγύειον ἔστι καλεῖν ἢ θεῖα γρα-
φή. Ἐὶ ἀκίνδου οὐδὲ τὰς μὲν ἰδέσθαι ἔχει ἀ-

† Βαθύτε φόρους. ὅσα γὰρ εὐρίσκειται ὁ λίθος † βα-
ρῶς τῆ χειρῶν, ἥσσον ἀναγκαιότορος εἶναι τῶν
† ἢ ἑσπέρων. εἰσὶ δὲ Ἐὶ ἀκίνδου τῆ ὀρέα, † ἢ ἑσπέρων
πορφυρί. πορφυρίζων ποσῶς, διὰ Ἐὶ ἢ θεῖα γραφή

Ζ.

Ἐὶ ἀκίνδου

Est & alius itē antiquus vocatus simi παλαιός
 lis niui seu spumæ marinæ. hunc tra-
 dunt fabulatores tum venenatas be-
 stias, tum etiam spectra metuere.

VII.

Ligyrius vel Lyncurius gēma. De hu-
 ius inuētionē vel apud naturæ indaga-
 tores, vel apud alios veteres, qui harū
 rerū meminerūt, nihil cognouimus.
 Inuenimus tñ Lancuriū gemmā voca-
 tā, quā vulgari lingua Laguriū appel-
 lant. Et fortē puto hunc esse Lyguriū,
 quandoquidē diuinæ literæ nomina
 transposuerūt: exēpli gratia, Smarag-
 dū, Prasinū appellātes. Et inter nomi-
 na gemmarū Hyacinthi, qui & p̄cipu⁹
 & preciosus est lapis notusq; omnib.
 nō meminerūt: vt in mentē nobis ve-
 nerit, num fortē ligyriū hanc gemmā
 appellet sancta scriptura. Hyacinth⁹
 igit diuersas habet formas. Quo enim
 reperit colore pfundior, eò cæteris p̄-
 stātiore est. Similis est colori lanę q̄ sup
 purpurascit aliquatenus. Quap̄pter

ΕΡΙΦΑΝΙΟΣ

ὑακίνθου ἑπορφύρας τὰ ἱερατικὰ γινόμενα
 τακεοσμῆδα φησί. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος λί-
 θος, καλεῖται θαλασσίτης: ὁ δὲ δεύτερος,
 ῥοδινός. ὁ τρίτος, γάλιος. ὁ τέταρτος λέγε-
 † πρίστος τα χαννιαῖος. ὁ δὲ πέμπτος, † πζαλού-
 πως in se-κιος. εὐρίσκονται δὲ οὗτοι γινόμενοι ἐσωτέρως
 quæti car. βαρβαρία ἐν Σκυθίας. οὗτοι δὲ οἱ λίθοι με-
 τὰ τῶν εἰν πολυτίμοι, ἔχουσι ἑνέργειαν
 φιαύτην: βαλλόμενοι εἰς ἀνθρακας πυρός,
 αὐτοὶ μὲν οὐ βλάπτονται, αὐτὰ δὲ ἀνθρακας
 σβηνύουσιν. οὐ μόνον δὲ οὕτως, ἀλλὰ ἑίλα-
 βώμ τις τὸν λίθον γνείλιασιν ὀδόνη, ἑὶ ἰδιῶς
 ἐπ' ἀνθρακας πυρός, οὐδ' αὐτὴ ἠκαλύπτου-
 σα ὀδόνη φλεγίβεται, ἀλλὰ μέλει ἀσινής. λέ-
 γεται δὲ ὁ λίθος ταῖς τιμωύσαις γυναιξίν
 εἰς ὀυτεκνίαν χρησιμώμεν, ἐστὶ δὲ ἑφασμά-
 των ἀπελαστικός.

Η.

Λίθος ἀχάτης, οὗτος ἑπελύφθη ἐν πε-
 ριδουκίῳ καλούμενος, ὅς ἐστι τὸν ὑακίν-
 θου εὐρίσκειται. θαυμασὸς δὲ ὅστις, τῶ εἶδει
 † ἐλεφαν- ἑποκυανίζων: ἔξωθεν ποδὸς φέρειαν λουκίω
 † ἑχων, μαρμαρόν τρόπον ἢ † ἐλεφαντινοῦ.

Καὶ

vestes sacerdotales hyacintho & purpura ornatas fuisse tradit diuina scriptura. Et primus quidē lapis, vocatur †Marinus: secundus †Roseus: tertius, †θαλασσο-
 Natiuus: quartus, Channiæus: quin- σίτης.
 tus, Perileucus. Inueniūtur hæ gemæ †ροδιός.
 in interiori Barbariâ Scythiæ: & p̄ter
 quod sunt valde p̄ciosæ, mirâ quoq̄
 efficaciam habēt. Nam in ignis carbo-
 nes cōiectæ, ipsæ quidē tantū abest vt
 absumantur, vt ipsos carbones extin-
 guāt: nec id tū, sed si quis hæc gemmā
 panniculo inuolutā in carbones igni-
 tos cōiecerit, p̄aniculus quoq̄ ille sus
 cōseruat. Dicūt etiā hæc gēma cōdu-
 cere mulieribus parituris, vt facilius
 pariant. præterea fugat spectra.

VIII.

Gemma Achates. Hanc gemmam
 suspicati sunt quidā esse eam quæ dici-
 tur Perileucos, quæ in Hyacinthi mē-
 tiōe dicta est à nobis. Mirabilis est gē-
 ma coloris subcœrulei, extrinsecus
 circūferentiā habens albā instar mar-

ΕΡΙΡΗΑΝΙΝΟΣ .

Καὶ οὗτ' ἢ πρὸς τὴν Σκυθίαν εὐρίσκεται.
 ἔστι δὲ ἐκ φύτων τῶν λίθων ἀχάτης χρῶ-
 μα ἔχων λεόντες: τεύχεον δὲ μετ' ὕ-
 δατος, ἃ χροῖον ὑπὸ δόγματι θεοῦ,
 ἀκτρεπέϊον σιφραίου, ἃ ἐχιδνῶν, καὶ τῶν
 φιδύτων.

Θ.

λίθ' ἀμέδους, οὗτ' ἢ τὴν αὐτὴν
 ποδιφέρειαν φλογίζων δὲ βαθύως. ἢ ἢ αὐτὴ
 δὲ λουκωτόρα ἐκ τοῦ μέσου, οἶνω πὸν ἀκτρεπέ-
 που (αἰδός, ἢ δὲ μορφὴ αὐτῶν διάφορα, τὰ
 χροῖα δὲ ἃ αὐτὸς ἐν τοῖς ὄρεσι γίνεται ἐν λι-
 † θαλάσ- θύνης. ὁ μὲν γὰρ αὐτῶν δὲ ἐν ὑακίνθῳ καδαρῶ
 σης, νεὶ πρὸς ἀπλήσιος: ὁ δὲ, † ἀμφινόχλω, γίνεται ἐν
 θαλασσίῳ τῶν ἄχθαις ἐν θαλάσσης ἐν αὐτῶν λιθύνης.
 νόχλω: νεὶ

I.

ροτίης ἀ- λίθος χρυσόλιθος. τὸ τὸν τινὸς χρυσόφυλ-
 ματι νόχ- λωρ λιπλήκασι. χρυσίζων μὲν δὲ ἐν: εὐρίσκε-
 λω, νεὶ συ- ται δὲ ἐν τῷ φρέατι διπέτρῳ, πρὸς τὸ τείχος
 πρὸς in se- ἐν Ἀχαμενίτιδος βαθυλῶνος. τὴν γὰρ βα-
 χτο λιπὶ- θυλῶνα ἃ τὸ φρέαρ ἐκείνο Ἀχαμενίτιδα κα-
 de. λούσι, ὅτι φασὶν ὁ πατὴρ κύρου τὸ βασι-
 † Ἀχαμέ- λέως, † Ἀχιμνῆος ἐκαλεῖτο. ἔστι ἢ ἃ χρυσόπα-
 νης.

moris vel eboris. Inuenitur circa Scythiã. Est etiã inter Achatis species, q̄ leonis colorẽ habet. Si iterat̄ cū aqua, & illinatur morfui venenato, auertit venenum scorp̄ij, viperarum, & huiusmodi venenatarum bestiarum.

IX.

Amethystus gemma. Hęc circūferentiã habet p̄fundo ceu colore flamme ardentẽ. ipsa verò circūferetiã in medio albior est, & à vino Græcis dictũ colorẽ vibrat. Forma eius est varia, fortẽ aut̄ & ipsa in montib⁹ Libyæ nascit̄. Quædã ex eis puro hyacintho est similis, altera verò purpuræ: nascitur q̄̄ilitore & p̄ruptis locis maris eiusdẽ Libyæ.

X.

Gemma Chrysolithus. Hunc aliqui † Chrysophyllũ vocarũt. Aurũ qdẽ colore suo refert. Inuenitur aut̄ in puteo duplicis petreæ ad mœnia Achæmenididis Babylonis. Babylonẽ em̄ & puteũ illũ, Achæmenitida cognominat, q̄ dicat̄ regis Cýri patrẽ Achæmenẽ

† *Chrysophyllũ alijs auctores nõ habent, sed Chrysophyllũ:*

E P I P H A N I V S

εὖς. [id est, aureis punctis conspersus, malim
 χρυσόπραστος, quæ gemma colore porri suc-
 cū refert, auri interuenientibus guttis, unde
 similiter ab auro. ut Chrysolithus nomen
 accepit: non Chrysolitho tamen, sed Beryllo,
 de qua max agitur, cognata.] οὗτος σομαχι-
 κῆς ἑκπύου καὶ τριβόμνος, ἑκπύου καὶ
 ἰαμαλικὸς ὑπάρχει.

I A.

λίθος βερύλιον, γλαυκίζων μὲν ὄζει, θα-
 λασοβαφής, ἔχων εἶδος ἑκπύου καὶ ὑδαρσεύρας
 ὑακίνθου. γίνεται ἡ ποδὶ τὸ ἄρσεν τῷ
 καλομύστανον. εἰ δέ τις θελήσῃ ἢ ἑλπί-
 σαι ἑκπύου κρῦν ἢ ἡλίον ἄστρον ἑκπύου καλεῖσθαι, φαίνεται ὡς
 ἑλπίσας ἔχων γνῶσθαι διαγωγῆς. ἄλλο
 δὲ τις βήρυλλον, ταῖς ὁράσις τῶν ὀφθαλμῶν
 τῷ δράκοντός ὄζει πρῶτα πλυσία. ἐστὶ δὲ ἑκπύου
 πάλιν ὁμοίαν κρῦν. ἐφανή ἡ αὐτὴ ποδὶ τῷ ἑξο-
 δον τῷ εὐφράτη ποταμῷ.

I B.

λίθος τῷ ὀνύχιον. οὗτος ὁ λίθος ξανθὸν
 πάνυ ἔχει τῷ χρυσαύ. τῷ πεδῶ ἢ τῷ λίθῳ τῷ
 τῷ φασί τὰς νύμφας τῷ βασιλέων, ἢ ἢ πλα-
 σίω ἀνδρῶν, ἀλλῶν δὲ εἰς ἑκπύου ἰδία
 αἰα-

vocatum fuisse. Inuenitur & Chryso-
pastus, quæ stomachicis & cœliacis
pota vim medendi habet.

*eamq; Ba-
bylonicã:
quod huic
loco conue-
nit.*

X I.

Beryllus gemma glauca est, colore
maris, aut hyacinthi dilutioris. Nasci-
tur circa finem montis Tauri. Si quis
velit hanc è regione Solis contempla-
ri, videbitur non secus ac vitrum in-
trinsecus grana milij habere pelluci-
da. Est & alia Beryllus pupillis ocu-
lorum serpentum similis. item alia ce-
ræ similis, quæ circa Euphratis exit-
um reperitur. [*Berylli si spherica fiant,
& radijs Solis opponantur, ignem emittunt,
vt specula concaua. Anonymus. Sic & Cry-
stalli.*]

X II.

Onyx vel Onychium, gemma. Est
hæc valde flauo colore, plurimum de-
lectari hac gemma aiunt regum & di-
uitum hominum sponsas, quæ hanc
gemma in poculorum vsum con-

ΕΡΙΡΗΑΝΙΥΣ

μαῖα, εκ ἀνάτρεψασαι ἔχουσι τὸν λίθον ῥυρμ. εἰσι δὲ
 onyche e- καὶ ἄλλοι ὀνυχίται ὁμωνύμως καλούμενοι, οἱ
 nim rocu τυνδρ κερῶ βελ' μελιχρόω εἰσι πῆραπλήσοι.
 la facta le τινὲς δὲ φασιν αὐτῶν ὄζ ὑδρατθ * ἀταύ-
 gimus. κίου πεπῆχθαι. ὀνυχίτας δὲ αὐτοὺς λέγου-
 σι φυσιολογικῶς, ἐπεὶ ὁ ὄνυξ τῆν ἀσείωμ αὐ-
 τσω δλα- δρωρ μαρμάρω ὄζι τ σωεδλαζόμενθ, σὺ
 ζόμενθ, πῆ ρυ αἵματθ ἰδέα. ἄλλοι δὲ που θ τὸν
 νεὶ ὁμοια λίθον ῥρ μαρμάρινον ἄρ τὸ δοκιμῖα, ψδ-
 ζόμενθ. δωνύμως ὀνυχίττω καλῶσι τ δλα ῥ καθαρῶμ
 τ δλα ῥ ἀ- ρι λουκότητθ.
 κειβες ρι
 λειότητος.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΔΑΜΑΝΤΟΣ ΛΙ-
 θου, ὃν καὶ αὐτὸν ἐφέρει ὁ ἀρχιερεὺς
 τρεῖς ἡμέρας εἰς ὄρχόμενθ εἰς
 τὰ ἅγια τῆν ἀγίωμ.

Ο λίθθ ὁ ἀδάμας ἐμφόρης ὄζι τῆ τῶ
 χροικῶν βελ' ἀείει. ρυτομ δὲ ἐφέρει ὁ ἀρ-
 χιερεὺς ὅτε εἰσῆρχθ εἰς τὸ ἅγια τῆν ἀγίωμ.
 τρεῖς δὲ τοῦ ἡμέρας εἰσῆρχθ : πῆ εὐρ τῆ τοῦ
 πῆχα, ρι ποντικωσῆς, καὶ ρι σκλωπηγι-
 ας. κῶ δὲ κείμενθ ὑπὸ τοῦ σῆθους τοῦ ἀρχιε-
 ρεως

uertunt. Sunt & alij onychitæ æquiuoce dicti, qui ceræ, mellis colorē habentis, sunt similes. Aiunt autē aliqui eos ex aqua* coire ac veluti congelati. Onychitas appellant à natiuo eorū colore: quia elegantium virorum unguis sit marmori similis, non sine colore sanguinis tamen. Alij verò sanè & ipsum marmor ab exploratione unguis onychitā vocāt, falso nomine propter puritatē albedinis. [*Alabastrites quidē lapis à Diosc. etiā Onyx vocatur.*] *†exquisitū & politissimū*

DE ADAMANTE GEMMA, *leuorem.*
*quam etiam gestabat summus Pontifex, dum ter in anno ingredere-
 tur Sancta sanctorum.*

ADamas colore similis est aëri. Hunc gestabat summus Pōtifex in sancta sanctorum ingrediens. Ter verò in anno ingrediebāt, in Paschate, Pentecoste, & Tabernaculorū festo. Ponebatur autē suppectus summi

sacerdotis, ubi is talaré vesté, & sup ta
 laréthumeralé induisset. Descédebat † Epomi-
 verò humeralé paulò infra pect⁹. erat dem: D.
 em̄ eius longitudo * do drātis cū dimi Hierony.
 dio. A dextris & à sinistris ** supra ma *superhu-*
 millas, ubi duo parua ceu scuta cōsu- *merale*
 ta erāt, pēdebāt duo Smaragdi. In me *vertis.*
 dio aúthorú erat † Declaratio, q̄ erat * *ca. 10. x-*
 iā dictus Adamas, colore aéré referēs. *μns, pal-*
 Sup humeros verò 12. iā indicatæ gē- *mi, D. Ie-*
 mæ. Ter verò, vt dictū est, p annū ostē *ronymus.*
 debāt (sic ornat⁹ pōtifex) populo cū ** *in hu-*
 lamina aureat. Qd̄ si in peccato dep̄ *meris.*
 hēderent, si in p̄ceptis q̄ dederat De⁹, † * *δ' ἡλω-*
 nō ambulassent, mutabāt, vt ferūt, co *sis.*
 lor lapidis, & fiebat niger, hinc agno- †† *galero*
 scebāt qd̄ Dñs morté missurus esset. *addita.*
 Cū verò eos gladio p̄dere vellet, effi-
 ciebat sanguinei coloris, vt p̄ Hiere.
 inqt: Emitte populū ipsius, & egrediā
 tur: q̄cūq; ad mortē, ad mortē; q̄cūq;
 ad gladiū, ad gladiū: q̄cunq; ad famē,
 ad famē: q̄cūq; ad captiuitatē, ad ca-
 ptiuitatē. Quod ū vt nix splēderet, a-

ΕΡΙΦΑΝΙΣ

τία: καὶ τότε ἔρταζον: ὡς λέγει ὁ προφη-
 τῆς: Ἐρταζε Ἰουδα τὰς ἐσθλὰς σου, ἀπό-
 λθ τὰς θυχὰς σου: πῶδεῖλε κύριε τὰ ἀ-
 δικήματά σου. λελύτρωκέ σε ἐκ χειρὸς ἐχ-
 θρῶν σου. βασιλεύσει κύριε ἐν μέσῳ σου,
 οὐκ ὄψῃ κακὰ οὐκέτι. διὸ ἐπὶ Ζαχαρίου
 πατρὸς Ἰωάννου ἐν τῇ ἑφημερίᾳ αὐτοῦ,
 ἐν τῷ πάχῃ, λαμπρὸς ἐγένετο ὁ λίθος. τό-
 τε γὰρ ἀρχὴν ἔλαβε τοῦ ἱερατοῦ ἐν τῷ γί-
 νατοῦ. ἐπὶ τῷ ἡδιόντι ἔτορ ἀνελάμβανε τὸν
 ποδῆρην: ὅτε ἐβραδύνοντο τοῦ Ζαχαρίου
 εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ἐν ἀγωνίᾳ καὶ ὁ λαὸς
 μὴ ποτε εἶσαι ὁ λίθος αὐτοῖς ἐλεγμὸς ἀμαρ-
 τίας. καὶ ἀελθόντες αὐτοῦ, καὶ γνόντες
 ὅτι μεγάλης δόξης ὁπασίαν εὐρακῆν, ἐχά-
 ρισαν σφόδρα. Ἰωάννης γὰρ καὶ μέλλων γί-
 νασθαι, ὁ ἄγγελος τοῦ κυρίου. διὸ ἐδεδο-

† πῶτα-ξασμῶν ἢ † πῶτα-ξασμῶν ἐφάνη.

θον. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὰς δώδεκα φυλάς τῶν
 Ἰσραὴλ οἱ δώδεκα λίθοι οὗτοι πρὸς τὰς
 † ἐγκατα-σαν † ἐγκαταλεχθῆναι, ὡς εἶν ἕνα λίθον
 κλειδί-πρὸς μίαν φυλὴν ἡρμοσμένον, ἐλυσόμεθα
 να. καὶ τὴν πρὸ τῶν διαίρεσιν, καὶ τὴν ἀπο-
 λουδίαν τῶν γνησίων ἡμῶν τοῦ Ἰακώβ.

gnoscebāt se nō peccasse, & tūc festū
 celebrabāt. Quēadmodū ppheta ait:
 Celebra festa tua Iuda: redde vota tua: ^{ca}
 Abstulit Dñs tuas iniquitates. Redemit ^{ca}
 te è manibus hostiū tuorū. Regnabit ^{ca}
 Dñs in medio tui. Nō videbis vltimū ^{ca}
 mala. Idcirco etiā tēpore Zacharię pa ^{ca}
 tris Ioānis, dū ad eū vices spectarēt, in ^{ca}
 Paschate, splēdidus fuit lapis. Tū em̄ ^{ca}
 ccepit hoc anno fungi sacerdotio. Se
 quēte aut̄ alius tunicā talarē sumpsit:
 qñ etiā tardante Zacharia in Sanctis
 sanctorū, anxius erat populus, ne for-
 te gēma eos redargueret. Cæterū ipso
 egresso agnoscentes, q̄ magnæ glorię
 visionē vidisset, valde exhilarati sunt.
 Nasciturus enim erat Ioannes prenū-
 cius Christi. quapropter etiā lami-
 na aurea glorificata apparuit.

Qm̄ verò isti 12. lapides iussi sunt in-
 feri in Rationale, secūdū 12. trib⁹ Israe-
 liticas, vt vnusq̄q̄ lapis vni tribui re-
 sponderet, veniā iuxta diuisionē præ-
 cedentem ad filiorum Iacobo nato-

ΕΡΙΡΗΑΝΙΥΣ

οὗτοι γὰρ ὄντι ἀρμόδιοι σωτῆται αὐ-
τούς.

Γαῖδ' οὗ Λείας Δ. Ρεβλῶ, σάρδιον: Συμι-
ῶν, ἤ παζιον: Λουί, σμαράγδι Θ: Ιουδαίος,
αὐθραξ.

Γαῖδ' οὗ Βαλλᾶς Β. Η Βαλλὰ παιδίσκη
κὺρ Πραχὴλ. Θ ἔπει δ' ἐκ' ἐπικέ, δίδωσι Θ' Ια-
κὼβ αὐτῷ γυναικα πρὸς τὸ ποιῆσαι παι-
δας. εἰσὶ δὲ οὗτοι: Δαὺ, σάπφειρ Θ: Νεφθα-
λεῖμ, Ἰαακωβ.

Γαῖδ' οὗ Ζελφᾶς Β. Η Ζελφὰ παιδίσκη
κὺρ Πραχὴλ, καὶ δίδωσι Θ' Ιακὼβ γυναικα
πρὸς τὸ ποιῆσαι παιδας. εἰσὶ δὲ οὗτοι: Γὰδ,
Λιγύειον: Ασηρ, ἀχάτης.

Γαῖδ' οὗ Λείας Β. Ισάχαρ, ἀμέθυσ Θ: Ζα-
βουλῶν, χρυσόλιθ Θ.

Γαῖδ' οὗ Ραχὴλ Β. Ιωσήφ, Βηρύλλιον: Βε-
νιαμίν, ὀνύχιον.

Οὗτοι εἰσὶν οἱ ἡμερομῆροι δώδεκα λίθοι
καθ' ἑκάστῳ φυλῷ τοῦ Ισραὴλ.

Τ Ε Α Ο Σ.

DE XII. GEMMIS. 15

rū feriē. ita em̄ cōuenit eos (filios Iacobi & lapides) idoneo ordine cōiungi.

Filij Leæ quatuor. Ruben, Sardius: Symeon, Topazius: Leui, Smaragdus: Iudas, Carbunculus.

Filij Bilhæ, duo. Bilha ancilla erat Rachelis. Rachel verò cū nō pāreret, dedit eam Iacobo in vxorem, vt filios ex ea fusciperet: nati aut̄ sunt ex ea: Dan, Sapphirus: Nephthali, Iaspis.

Filij Zilpæ, duo. Zilpa ancilla erat Leæ, & dedit eam Lea Iacobo in vxorem, vt ex ea filios procrearet. sunt verò isti: Gad, Ligyrius: Aser, Achates.

Filij Leæ, duo: Isaschar, Amethystus: Zabulon, Chrysolithus.

Filij Rachelis, duo: Ioseph, Beryllus: Benjamin, Onychium.

Hæ sunt 12. gemmę, vnicuiq; tribui Israēlis respondentes.

F I N I S.

COROLLARIUM
CONRADI GESNERI
in Epiphaniij de XVII. gem-
mis libellum.

*Rationale Aaronis, Pectorale iudicij, Λό-
γιον & Λελοστας, Hofen Hebraicæ: distinctū
coloribus quinque: aurco, hyacinthino, pur-
pureo, coccino, l'ysino.*

Sardonyx in
humero.

Altera in
altero.

10. Chrysolithus. Zabulen L.	7. Lyncurjus. Gzd Z.		4. Carbunculus. Iudas L.	1. Sardius. Ruben L.
11. Beryllus. Ioseph R.	8. Ichates. Afer Z.	V R I M. T H V M. M I M.	5. Sappirus. Dan B.	2. Topazius. Symeon L.
12. Onyx. Beniamin R.	9. Amethystus. Iflachar L.		6. Iaspis. Nephtali B.	3. Smaragdus. Leui L.

In hac

IN hac tabella propofui gémas XII. numero, totidem Ifraëlis tribubus accommodatas, iuxta Epiphanium: hoc ordine, vt prima gemma filio primogenito, hoc est, maximo natu tribuatur, vltima vltimo & minimo natu: fecunda secundo, & reliquæ reliquis, secundum ætatis ordinem: sicut etiam in duabus humerorum maioribus gemmis, quas Sardonyches interpretantur, dextræ quidem sena maiorum natu filiorum Ifraëlis insculpta erant nomina, sinistra verò totidē minorum. Addidimus autem singulis literam maiusculam, quæ matris cuiusq; nomen indicat: L. Leæ. Z. ancillæ eius. R. Rachelis. B. Balæ, ancillæ eius.

Colores, si cui addere libeat, rotundam aut quadratam figuram in quoque spacio designet: & colores addatur, vt hîc subiecimus. 1. In primi loci figura, color Sardij, id est, Carneolæ dictæ gemmæ, quæ apud aurifa-

DE XII. GEMMIS

bros & locupletiores facile inueniuntur, vt & sequentiũ pleræq;. Non possunt autem verbis satis rectè describi colores multi, qui ex rebus ipsis inspectis meliùs pingentur. In secundo & tertio loco Topazius & Smaragdus vulgò non sunt. Similiter in 5. 6. 8. & 12. Sapphirus, Iaspis, Achates, & Onyx, omnibus ferè iisdem nominibus per diuersas linguas seruatis noscuntur. Et cum pleræq; plures habeant species, deligi possunt, quarum elegantior in suo genere color est, aut qui in eodè frequentior habetur. Pro Onyche, *Onychel* Germanis dictus, vel *Chalcedonius* vulgò (*Raxedonier*) albicans pingatur. In quarto loco pro Carbunculo, *Rubinus*. In septimo pro Lyncurio, *Succinũ* aurei coloris. In nono *Amethystus* orientalis apud Germanos cognominatus. In decimo pro *Chrysolitho*, *Hyaacinthus* vulgò dictus. nomina enim sunt permutata. In vndecimo *Beryllus*

ryllus est, cui figura cylindri, & color cæruleus dilutus conuenient. Decebit etiam singulas linea latiuscula aurei coloris ambiri, auro enim in Rationali inclusæ erant. Postremò cū distincta sint spacia quinque transuersa, coloribus totidē, vt in Sacris præcipiuntur, exornari poterunt: Spaciū primum siue supremum, purpureo, si uerubro cui aliquid nigri admixtum sit. Secundum, hyacinthino siue ianthino, qualis in viola Martia est, aut paulò saturatior ad cæruleum vergēs. Tertium, aureo. Quartum, puniceo siue cocci, id est, scarlati vulgò dicti colore. Quintum, byssino. est autem byssi color splendidus, auroque similis, sed dilutior. Denique gemæ ij. in utroque humero, cum Onyches sint, eodem cum duodecima gemma calore pingentur, At si quis Sardonyches interpretari malit, nigredo sit in imo, candor in medio, rubor in summo, iuxta D. Augustinum in Psalmum 86.

GEMMARVM IN RA-
tionali omniū, nomina in diuer-
tis linguis, secundū diuer-
sos interpretes.

*Hebraica nomina ex Biblijs sumpsimus.
Græca, ex trāslatione LXX. interpretū.
Latina, ex diuī Hieronymi interpretatio-
ne: qui LXX. interpretes sequitur: sicut &
Philo & Iosephus ferè in Græcis,*

I.

SArdius. *ζάφειρος*. Hebræis *ורק*, à ru-
bore sic dictus, vt videtur: vnde &
Iudæi nostri seculi vulgò Rubinū in-
terpretātur: Chaldaicus interpres Bi-
bliorum Samkan, vt Paulus Fagius an-
notauit: cuius Commentaria in Exo-
dum nos consulimus. Est autem ad-
hibenda fides Lxx. interpretibus Græ-
cis, circa nomenclaturas rerum saltē,
potiùs quàm Iudæis: qui postquam à
Deo reprobati sunt, vt cæcitate erga
filium

filium eius, ita summa ignorantia suæ etiam linguæ vocabulorum, laborât.

Iosephus hoc loco Sardonychem interpretatur: vñdecimam verò gemmam, quæ Schoham Hebraicè dicitur, onychem: cum eodè nomine maximas in humeris pontificis gemmas, Sardonyches interpretetur. tanta est inconstantia, Mihi hoc in loco Sardium verti placet. Schoham verò vñdecimo loco Onychem interpretari, in humeris verò Sardonychem, nõ est absurdum: cum duæ hæ gemmæ vnius generis species sint: Sardonyx autem Onyche preciosior. quare Sardonyches [*Smaragdi, secundum LXX.*] duæ magnæ, tanquam nobilissimæ, aut lucidissimæ certè gemmæ, supra cæteras seorsim in humeris ponebantur. Ex cæteris enim vt aliqua etiam maioris precij fortè sint, non æquè tamen splendent, aut ad eam certè magnitudinem non accedunt.

DE XII. GEMMIS

I I.

Topazius. *τοπάσιος*. Hebr. Pitdah. *פידה*. Chaldaeus vertit Iarkan. Iarok quidem Hebræis virorem significat: & gemmam viridem esse dicunt: unde quidam (Iudæi) Smaragdum interpretantur. R. Jonas ait hunc lapidem Arabicè vocari Smerad. Sed potius fuerit Topazius, nomine etiam non dissimili, si primam syllabam adijcias. Epiphanius quidem Topaziū supra Carbunculū rubere scribit: ego splendere potius quàm rubere dixerim. Mirificè enim fulget: exitq; eius fulgor in colorem auro similem: & cum interdiu non facilè possit videri, quod radij Solis ei similes circūcirca resplendant: noctu conspicitur ab his qui eam colligunt. Sed neq; virore caret: & cum succum porri fermè referat, sicut ab hoc ipsa dicta prasiis gemma Theophrasto, Prasius alijs: ab hac tamen differt, quòd nō transluceat modò, sed etiam mirificè fulgeat. Duo eius

ius genera faciunt, prasoidem, atque chrysopteron, similem chrysopraso. Videtur autem eadem & Chrysolampis Plinij: quæ pallidi coloris die est, noctu ignei: qua ratione forsan Epiphanium aliquis defenderit, quasi ad nocturnum eius colorem respexerit.

Pas, $\rho\alpha\varsigma$, Hebræis aurum bonum & purum sonat: etsi quidam gemmas interpretatur, Psalmis 19. & 21. pro quo Cantici Salomonis quinto Mupas, $\mu\upsilon\pi\alpha\varsigma$, scribitur, ut citat Munsterus in Hebraicolatino Lexico: at Biblia ab ipso edita, eo in loco simpliciter pas, non inupas habent. inuenio & Vpas, $\upsilon\pi\alpha\varsigma$, in Lexico trilingui Munsteri, ne scio quàm rectè: à quolibet autè horum Topazij nomen deduci potuit, quod aurum optimum suo colore ac splendore æmulatur. Author est Plinius circa Thebaidis Alabastrum nasci Topazium: vnde subit, corruptū esse Epiphaniij hunc locum de Topazio, $\psi\omega\sigma\delta\epsilon\iota\chi\alpha\upsilon\tau\omega\upsilon\ \epsilon\lambda\acute{\alpha}\theta\alpha\sigma\tau\acute{o}\mu\ \pi\alpha\iota\mu$, &c.

DE XII. GEMMIS

III.

Smaragdus. Hebr. Bareket, *בַּרְכֵת*. *Σμαράγδος* Lxx. cū supra Schoham verterint Smaragdum, quam nos potius Onychem aut Sardonychem esse diximus. Symmachus Ceraunium reddidit. Chaldæus transfert Barkan. Barak quidem fulgur & fulgorem significat: qua origine inductus Fagius, cum Iudæis recentioribus carbunculum interpretatur. De Ceraunio vel Ceraunia gemma (nam & lapis est eiusdem nominis) quæ species est asteriæ, plura dicam in libro De figuris lapidum cap. 4.

III.

Carbunculus. *αὐθγάς*. Hebraicè Noppek, vel Nophech, *נֹפֶךְ*. Rabi David Kimhi in libro Radicū dicit esse gemmam nigri coloris, vt Fagius citat: vt alius quidam, colore fusco & rutilante. Sunt qui rubinum vulgò dictū esse putent, Munsterus: hunc solum locū & Ezechielis 27. citans. Diuus Hier-

ronymus Comment. in Esaiam lib. 3. cap. 6. Calculus iste (inquit) qui à solis Lxx. anthrax, id est, Carbunculus est interpretatus, potest non carbonem significare vel prumam, vt pleriq; existimant: sed Anthraca, id est Carbunculum lapidem, qui ob coloris flammæ similitudinē igneus appellatur. Sic ille: sed Hebraicè legitur rizpah, רִזְפָּה: Idem ad Damascum in Epistola cuius initium, Septuaginta: Calculo, inquit, Sephora filium circumcidit, [*at hic Hebraicè legitur zor, non nophok, & silicem significat.*] & Iesus populum purgat à vitijs, & in Apocalypsi Dominus pollicetur vincentibus, vt accipiant calculum, & scribāt super eum nomen nouum. Videntur autem mihi & Lxx. in eo quòd anthraca trāstulerunt, idem sensisse quod cæteri. anthrax quippe quem nos Carbunculū interpretamur, genus est lapidis fulgidi atq; nitentis, quem etiam in XII. lapidibus inuenimus.

DE XII. GEMMIS

V.

Sapphirus. *Σάπφειρος* Θ. Hebr. Sappir, *ספיר*. Esse quidem hanc Sapphirū vel ipsum Hebraicum nomen loquitur: vt non sint audiendi Iudæi, qui gemæ huic colorem rubrum aut candidum tribuunt: aliqui tamen aërei, id est, subcœrulei coloris esse rectè scribunt. Sunt qui crytallum vertant. R. David Kimhi in radicibus tradit lapidem esse qui super incude non rumpatur, sed incus potiùs: albi & puri coloris: quæ duo Adamanti, non Sapphiro conueniunt.

V I.

Iaspis. *יאספיר*. Hebraicè Iahalom, *יחלום*. Munsterus & Fagius Adamanté reddūt. De hoc Abenezra sic scribit: Magnus sapiens Hispanus dicit eum esse lapidem, qui alio nomine almas [*corruptum pro adamas*] vocetur: & frangat omnes lapides, atq; etiam bedellium [*uniones aliqui interpretantur*] perforet: à verbo halam, quod est percutere,

tere, contunderè, vt iod in principio litera adiectitia fit. In medio Rationalis Deus ponere iussit Vrim & Thummim, Lxx. vertunt *δύλωσιμ καὶ ἀλήθειαν*, id est, doctrinam & veritatē, vt quidam interpretantur. Epiphanius Adamantem, sicut & Suidas in vocabulo *ἑφῆσι*. Non rectè tamè hūc in medio Sardonychum (Smaragdos ipsi interpretantur) collocant. Sardonyches enim in humeris locabantur, Vrim & Thummim in medio Rationalis supra ipsū cor. Porrò de Vrim & Thummim sententias authorum multas variasq̄, recitant, Fagius in Commentarijs in Exodum cap. 28. & Munsterus in Annotationib⁹ suis.

Ego iahalom Hebræis Adamantem esse censeo: nam schamir Hebraica dictio, quam Ezechielis 3. & Zachariæ 7. adamantem reddunt plerique omnes, nō hunc, sed lapidem smirin Græcis dictum, ab Hebræis nimirum factō nomine, significare mihi videtur.

DE XII. GEMMIS

Idem nomen Germani ferè seruant, ein Smirgel. Cæterùm iaspidis aliud nomen Hebraicū infrà numero XII. proferemus.

VII.

Lyncurius. Λυγκύριον, LXX. etsi codex noster perperam habet ἀγγύριον. Hebraicè Leschem, לשח. Epiphanius, & secutus eum Hieronymus, eandem Hyacintho gemmam esse suspicatur. Iudæi Turcicam vulgò dictam esse putant: Ego Lyncurium à Succino non differre video: & id quoq; pro gemma habitum olim, præsertim quod aureo colore pellucet ac splendet, minime dubito. Et fortè Leschem vel Lessem vox, ad Glessum accedit: quo nomine veteres Germanos Succinū appellasse Plinius refert. hodie quidem exoleuit.

VIII.

Achates. Αχάτης. Hebraicè Schebo, שבשו. R. David Kimhi tradit hanc gemmam ad hyacinthinum colorem declina-

clinare. Chaldæ⁹ vertit Torkia, תורקיה, Turcicam vulgò dictam nimirum intelligens.

IX.

Amethystus. *Αμέθυστος* Θ. Hebraicè Achlamah, vel Ahalamah, אַחְלָמָה. Videtur autem Grammaticis Iudæorū deriuari hoc nomen à chalom, id est, somnio: quòd qui gestat, semper somnia videat. Chaldaicè vocat, En eglas, עֵן עִגְלָא, id est, oculus vituli, à similitudine.

X.

Chrysolithus. *Χρυσόλιθος* Θ. Hebraicè Tarschisch, תַּרְשִׁישׁ. Hanc R. David Kimhi coloris cærulei facit. Videtur autem à mari, vnde prouenit (inquit Fagius) nomen suum accepisse. Quare & Paraphrastes Chaldæus trāsfert, תַּרְשִׁישׁ, Karus iama, si rectè lego. Manus eius quasi sphærulæ aureæ, habètes inclusum Tarschisch (Tharsis, Munsterus,) Cantici 5. Sunt ex eruditissimis Rabinis, qui Hyacinthum interpre-

DE XII. GEMMIS

tentur, Munstero teste: dicentes habere formam Tekelet, תְּכֵלֶת: quod nomō pro colore hyacinthino seu cæruleo lanæ aut serici, semper accipi video in Sacris, nusquam autem pro gemma. Tharsis quidē alijs in locis alij interpretantur mare, portum vel nauale, insulam, Africam. Mihi hoc in loco Hyacinthum vertere placuerit: quoniam aliud nullum huius gemmæ Hebraicum nomen inuenimus: & habet hæc quoq; maris subcæruleum colorem: ea præsertim Hyacinthi species, quam Veneti aut violacei coloris esse legimus, & imitari sapphirum. Etsi ex nominis similitudine Tharsis, Turcicam vvlgò vocatam esse aliquis cōiecerit: quæ itidē cærulei coloris est. sed prior opinio magis arridet.

XI.

Onyx, vel Onychinus vt D. Hieronymi interpretatio habet: præstat autem onychem, vel onychium voce diminutiua dicere. Septuaginta hoc in loco

Beryllium, *Βηρύλλιον*: sequente autem, & ultimo Onychium, *ονύχιον*, posuerunt, sicuti & Iosephus. Hebraicè legitur Schoham, *שׁוֹחַם*: Erant autem Schoham duo magni, etiam in humeris Epomidis, Lxx. Smaragdos verterunt, Iosephus Sardonyches, cū hoc in loco onychem vertat, lege suprā quæ in Gemmæ primæ explicatione scripsimus. Iudæus quidam Bibliorum paraphraestes, ferè ubiq; vertit *שׁוֹחַם*, *Bur* la, quæ vox ad Beryllum accedere videtur, inquit Fagius. Phison fluuius circuit totam terram Haulah: in qua est aurum bonum, & Bdolah, [*vel Bedolah: quod alij aliter interpretantur,*] & Schoham, Geneseos 2. Augustinus Steuchus in recognitione in Vetus Testamētum: Variatur, inquit, in hoc lapide Schoham: quem Aquila, Symmachus & Theodotion, Onychinū sunt interpretati, quos sequitur Pagninus in suo Thesauo. Septuaginta lapidem Prasinum. Schoham, inquit

DE XII. GEMMIS

Agon Hebræus, lapis est preciosus, candidus & permixtus, (quod Onychi conuenire videtur,) vt citat Auen Ezra, se quidem ignorare professus, Vide plura superiùs de Hebraico hoc vocabulo in prima gemma.

XII.

Beryllus, vel Beryllium, Lxx. & Iosepho interpretibus, Vide proximè retro, numero XI. Hebraicum nomē est Iaschpneh, יַאֲשָׁפֶה, quod ad Iaspidē Græcis & Latinis vsitatū vocabulum ita accedit, vt minimè dubitandū videatur, quin hæc verè sit Iaspis: non quæ sexto loco Iahalom Hebraicè dicitur, & Iaspis à quibusdam vertitur, cum sit Adamas.

Hæc de duodecim Gemmis Rationalis siue potius Oraculi pontificij.

Porro Ezechielis cap. 28. in thesauris (vel in diademate) principis Tyri, ex duodecim iam dictis, nominantur nouem, in Hebraico textu: à Lxx. verò & D. Hieronymo ijdem omnes, v-

nà cum auro & argento. Et fortè ἀργύριον in textu scriptum fuit: λιγύριον verò in margine ad emendationē adscriptum, irrepsit postea in textum. in Hebraico enim auri tantum mentio fit, argenti nulla. & Exodi etiam cap. 28. ἀργύριον pro λιγύριον malè legi, iam monui.

Postremò Apocalypscos cap. 21. de Hierusalem ciuitate cœlesti sic legimus: Et lumen eius simile lapidi preciosissimo, tanquã lapidi iaspidi crystallisanti. Et habebat murum magnũ & altum, cum portis duodecim, &c. Eratq; structura muri eius ex iaspide: & ciuitas aurum purum, similis vitro puro. Et fundamenta muri omni lapide precioso ornata. Fundamentum primum, Iaspis. Secundũ, Sapphirus. Tertium, † Chalcedonius. Quartum, Smaragdus. Quintum, Sardonyx. Sextum, Sardius. Septimum, Chrysolithus. Octauum, Beryllus. Nonum, Topazius. De-

† Chalcedonius.

DE XII. GEMMIS

9, cimum, Chrysoprasus. Undecimū,
 9, Hyacinthus. Duodecimum, Ame-
 9, thystus.

Ex hisce, octo nominantur etiam
 inter duodecim gemmas Rationalis
 Aaronis: at Chalcedonius, Sardonyx,
 Chrysoprasus & Hyacinthus, hîc no-
 minati, in Rationali non inveniuntur:
 pro quibus ponuntur Carbunculus, Lyn-
 curius, Achates & Onychium. Potest
 autem pro Lyncurio intelligi Hyacin-
 thus, uti Epiphanius etiam & Hiero-
 nymus conijciunt. Pro Carchedonio
 [*sic enim legerim καρχηδόνιον, non χαλκε-
 δόνιον, vel Chalcedonius, ut nostri Codices ha-
 bent,*] Carbunculi species, Granatus
 vulgò dictus: pro Sardonyche, Onyx
 vel Onychium, cum sint congeneres,
 & Sardonyx è Sardio & Onyche mi-
 xtus. Atque ita reliquū erit ut pro Sche-
 bo Hebraicum nomen in Rationali,
 quod Achaten interpretantur, nos
 Chrysoprasum reddamus, gemmam
 multò preciosiore, & Aaronis or-
 natu

natu digniorem. Et sic ijdem duodecim vtrinque lapides fuerint.

Statueram in principio huius Corollarij, locos Sacrae scripturae de pontificali Aaronis ornatu (circa Ephod siue epomidē praesertim, & Essen [Hoschen, quod & pectorale iudicij, ἁγίου πίνεως interpretantur] siue Rationale in medio epomidis anteriore parte supra ipsam cordis sedem, duodecim gemmis distinctum) recitare ad verbum: vt habentur Exodi capitibus 28. & 39. & Leuitici cap. 8. Deinde Ezechielis 28. locum, in quo eadē ferè gemmæ nominantur: & ex nouo Testamēto Apocalypsews cap. 21. Sed cum hos locos quisque in suis Biblijs legere possit, breuitatis causa omisi.

Deinceps verò vt angustum quod superest huius quaternionis spacium vel in Typographi gratiā expleatur, veterum quorundam loca argumento praesenti apprimè conuenientia, adscribam.

DE XII. GEMMIS

Ephodem Iosephus Antiquitatum Iudaicarum libro tertio capite octavo, Græcanicæ epomidi similem facit. In huius medio (circa pectus medium) lacuna quædam relinquebatur, cui inferebatur frustû ijsdem coloribus, quibus ephodes, variegatû. Id vocabatur essen, ac si dicas Rationale: & lacunam adamussim explebat. In utroque autem humero singuli sardoniches, fibularum vice epomidem annectebant.

Ceterum de bello Iudaico libro sexto capite sexto: Epomis, inquit, thoraci similis videbatur: duabus aureis aspidum [*scutorum*] specie vinciebatur: quibus inclusi erant optimi maximiq; sardoniches. Rursus Antiquitatum libro tertio capite nono: Sardoniches, inquit, quos pontifex in humeris gestabat, mirè splendebant: is qui dextrum humerum occupabat, quoties litatum esset, tanto fulgore emisso, ut procul etiam in-

tuen-

tuentibus conspiceretur, idq; præ-
 ternaturam suam & consuetudinem:
 [quasi & aliàs fulgere soliti, sed non adeò.]
 Per duodecim verò gemmas, quas in
 in pectore pontifex insutas essèni ge-
 stat, in bello victoriam prænunciare,
 Deus solebat. nam priùs quàm exer-
 citus se moueret, tantus fulgor ex eis
 emicabat, vt toti populo facilè inno-
 tesceret, adesse Deû, opémque & au-
 xilium suum inuocantibus esse alla-
 turum. quapropter Græci, quotquot
 à religione nostra non abhorrèt, cum
 hoc miraculum pro compertissimo
 habeât, ita vt negari non possit, essè-
 na vocant λόγιον, hoc est, oraculum.
 Sed desijt tam essen quàm sardonix
 fulgorem emittere, annis ducentis an-
 tequam hæc commentaremur, irato
 Deo propter legum suarum præuari-
 cationem. Hæc ille. Plura au-
 tem de Ephod leges apud
 Suidam in vocabu-
 lo ἐφὸς.

DE XII. GEMMIS
EX COMMENTARIORVM
diui Hieronymi libro 15. in Esa-
iam cap. 54.

DE natura duodecim lapidū atq;
gemmarum non est huius tem-
poris dicere, cum & Græcorum plu-
rimi scripserint, & Latinorum: è qui-
bus duos tantū nominabo, virum
sanctæ & venerabilis memoriæ epi-
scopum Epiphanium: qui insigne no-
bis ingenij & eruditionis suę reliquit
volumen, quod inscripsit *πρὸς τὰς δωδεκάλιθους*.
Et Plinium Secundum, &c. Cæterū
ex duodecim lapidum in Rationali
Aaronis positorum numero in qua-
tuor ordines diuiso, secundus habet
carbunculum, sapphirum & iaspide:
qui tres itidem hoc in capite Esaiaę
54. simul nominātur. Quare de tribus
his tantū dicemus in præsentia.

Carbunculus igitur videt̃ mihi igni-
tus sermo doctrinæ, qui fugato erro-
re tenebrarum, illuminat corda creden-
den-

dentium, † &c. Porrò Sapphirus qui ponitur in fundamentis, coeli habet similitudinem, & supra nos aëris. Ezechielis quoq; scriptura commemorat: quòd locus in quo thronus Dei sit, sapphiri habeat similitudinem, & gloria Domini in hoc colore consistat, qui portat imaginem supercoelestis. Sed propugnacula urbis Domini cæ, hoc est, murorum mœnia, iaspide roborantur: qui possunt omnem altitudinem eleuantem se contra scientiam Dei destruere atq; conuincere, & mendacium subijcere veritati. Qui ergo in disputando fortissimus est, & sanctarum scripturarum testimonijs roboratus, iste propugnaculum Ecclesiæ est. Iaspidium multa sunt genera: [*videtur hæc ex Epiphanio transtulisse, etsi parum bene, & in quibusdam varians.*] Alius est enim Smaragdi habens similitudinem: qui reperitur in fontibus Thermodontis fluminis, & vocatur N. quo omnia phantasmata fugari au

DE XII. GEMMIS

tumant. Alius viridior mari, & tin&us quasi floribus. hunc in Phrygiæ monte Ida, & in profundissimis specubus eius nasci referunt. Alium verò iuxta Iberos Hyrcanosq̃, & mare Caspium reperiri, & præcipuè iuxta locû Neufin. Est & alius Iaspis niui & spumæ marinorum fluctuum similis, & clementer quasi mixto cruore subrutilans. Hoc diximus vt vniuersas gratias spirituales in Ecclesiæ propugnaculis cognoscamus: quas qui habuerit, vanos timores fugat, & potest cû sponsa dicere: Fratruelis meus candidus & rubicundus. Portæ autem istius ciuitatis de lapide sunt crystallo: qui scalpitur varijs modis: quo lapide nihil purius est. Deniq̃ vehementissimis alpium frigoribus, & inaccessis Soli speluncis, concrefcere aquæ dicuntur in crystallam, & tactu quidem lapidem, v su aquam esse, &c.

Quod ad colores, quibus vt vela templi, ita & Pontificis Epomis & Ratio-

tionale distinguebantur, (aureū, bys-
sinum, coccinum seu puniceum, pur-
pureum, & hyacinthinum vel ianthi-
num,) de ijs hîc quicquam adferre, an-
gustia temporis & loci excludimur.
Cui vacat & libet, legat Iosephum An-
tiquitatum 3. 8. & Philonem de vita
Mosis libro tertio: & Originem
Homilia nona in Ex-
odum.

FINIS.

